

Міністерство освіти і науки України
Дніпропетровський національний університет
залізничного транспорту імені академіка
В. Лазаряна

Кафедра «Філологія та переклад»

Т.І. ВЛАСОВА, С.В. МЯМЛІН

СЛОВО І ПЕРЕКЛАД

Видавництво Дніпропетровського національного університету
залізничного транспорту імені академіка В. Лазаряна

2015

УДК 811.111'25
ББК 81.2.Англ
В 58

Рецензенти:

*доктор філологічних наук, професор О.І. Панченко (ДНУ)
доктор філологічних наук, професор Т.В. Філат (ДЗ «ДМА»)*

Рекомендовано до друку Вченою радою Дніпропетровського
національного університету залізничного транспорту імені академіка
В. Лазаряна
(протокол № 8 від 30.03.2015р.).

Слово і переклад. Навчальний посібник/ Т.І. Власова, С.В. Мямлін –
Дніпропетровськ: 2015. – 134с.

УДК 811.111'25
ББК 81.2.Англ

Навчальний посібник Т.І.Власової «Слово і переклад» представляє собою практичний посібник зі слововживання у сучасній англійській мові з акцентом на лексичних проблемах перекладу слів і словосполучень. Посібник розрахований на широке коло тих, хто вивчає англійську мову, оскільки дає чітке і виразне пояснення з питань, котрі часто виникають і у тих, хто використовує англійську мову у своїй професійній діяльності, і у всіх тих, хто займається англійською мовою з метою підвищення своєї загальної мовної компетенції.

© Дніпропетровський національний університет
залізничного транспорту імені академіка
В. Лазаряна, 2015
© Власова Т. І., Мямлін С.В., 2015

Передмова

Питання про те, що являється одиницею перекладу, і сьогодні не втратило своєї актуальності, і хоча автор даного посібника приєднується до думки тих спеціалістів, котрі вважають, що одиниця перекладу – це речення, роль слова під час перекладу, безсумнівно, займає одне із пріоритетних місць в ієрархії положень перекладу, – як письмового, так і усного.

Вибір еквівалентних відповідників, котрі повинен добрати перекладач, з одного боку, аж ніяк не довільний, з іншого, – не обмежується даними двомовного словника. Жоден із словників не може передбачити всю різноманітність контекстуальних значень, котрих слово набуває в тексті або в потоці слів під час усного перекладу. Роль конотації величезна, але все ж перекладач починає зі словника – з денотації слова. Кінцевий результат багато в чому залежить від мотивації перекладача, пов'язаної, перш за все, з функціональним підходом, який досвідчений перекладач не стане ігнорувати. Останнє приводить до таких широких категорій, як «художня література» і «нехудожня література». У даному посібнику ми маємо справу з науково-популярними текстами, звідси – вибір тезаурусу і того дискурсу, котрим ми користуємося. Безумовно, словниковий переклад веде до дослівного перекладу, робить текст «непрозорим» внаслідок полісемії, омонімії та інших лінгвістичних факторів, яким приділяється певна увага у даному посібнику.

Оскільки будь-який перекладач працює зі сполученнями слів, то ця проблема також відображається у змісті посібника поряд з принципами здійснення трансформацій під час перекладу. Певна увага приділяється також контекстуальним значенням слів, які часто визначаються шляхом лексичної інтерполяції.

Оскільки від перекладача вимагається не тільки знання теорії, а й володіння навичками перекладу, що включають цілий комплекс елементів, деякі з яких перелічені вище, теоретичним положенням у даному посібнику приділяється значно менше уваги, ніж практичним завданням, котрі з кожним уроком ускладнюються.

Представляючи текстовий матеріал, автор намагається торкнутися найбільш цікавих наукових тем, які актуальні і в кінці ХХ століття. Крім вправ, націлених на закріплення науково-популярної лексики, посібник включає завдання на відпрацювання найбільш універсальних прийомів перекладу науково-технічної літератури.

Посібник призначається для роботи зі студентами філологічних спеціальностей, в першу чергу – майбутніх перекладачів, а також для всіх студентів, які бажають підвищити свою англomовну компетенцію.

CONTENT

PART I. TRANSLATION AS AN ACT OF INTERLINGUAL COMMUNICATION.....	6
Unit 1. Words: elementary rules of usage.....	6
Unit 2. Synonyms and antonyms.....	12
Unit 3. Words and style.....	18
Unit 4. Words and polysemy.....	23
Unit 5. Register: formal and informal words.....	27
Unit 6. Choosing the correct word.....	30
Unit 7 Phrases and collocations.....	38
Unit 8. Special vocabularies.....	43
Unit 9. Using the library.....	48
Unit 10. The British and American variants of English.....	54
Unit 11. Semantics and translation.....	57
Unit 12. The word, translation and transformations.....	63
Unit 13. Written translation skills.....	67
Unit 14. Improving your translation skills.....	70
Unit 15. The essay: translation and analysis.....	73
Unit 16. Language and discourse: philosophy and feminism.....	91
PART II. THE TYPES OF TRANSLATION ACCORDING TO THE GENRE OF THE TEXTS UNDER ANALYSIS.....	93
ЧАСТИНА 2. РІЗНОВИДИ ПЕРЕКЛАДУ ЗАЛЕЖНО ВІД ЖАНРОВОГО ТИПУ МАТЕРІАЛУ, ЩО ПЕРЕКЛАДАЄТЬСЯ	
1. Про переклад науково-технічної літератури.....	93
2. Специфіка письмового перекладу з англійської мови на українську/ російську мову.....	97
3.Інтерференція при перекладі.....	100
4. Виділення окремих членів речення.....	102
5. Текст та переклад.....	103
6. Основні висновки про переклад науково-технічної літератури.....	105
7. Засоби та прийоми перекладу технічного тексту.....	108
PART III. SUPPLEMENT.....	114

PART 1. TRANSLATION AS AN ACT OF INTERLINGUAL COMMUNICATION

UNIT 1. WORDS. ELEMENTARY RULES OF USAGE

«The investigation of words is the beginning of education».

(Antisthenes the Sophist)

Commentary

We have begun with words because we all know – or think we know – what a word is. According to the Oxford Advanced Learner's Encyclopedic Dictionary, «word» is a sound or combination of sounds that expresses a meaning and forms an independent unit of a grammar or vocabulary of a language.

The term «logos» which has been used since the times of the ancient Greek philosophers (Heraclitus introduced it into the language of metaphysics) means **word, reason, reasoning, speech, notion, definition, teaching**. It is necessary to recollect that the Gospel According to John begins with the lines «In the beginning was the Word, and the Word was with God, and the Word was God» (1:1). In our postmodern days theory represents a vivid consequence of the XXth century's obsession with language. The most important XXth century thinkers – B. Russell, L. Wittgenstein, M. Heidegger and others – shifted their focus of analysis away from ideas in the mind to the words in which thinking is expressed. L. Wittgenstein, for example, is known to blame all the errors of Western philosophy on what he termed «being bewitched by language».

It is obvious, that not to sound ambiguous (if it is not our purpose), we should use clear, brief, and exact words. «Omit needless words!» – is one of the classical principles of any good composition.

«Vigorous writing is concise. A sentence should contain no unnecessary words, a paragraph – no unnecessary sentences»¹, – claims Professor W. Strunk, the acknowledged authority in the nature and beauty of the English language.

«Use definite, specific, concrete language», – demands W. Strunk. To know what happens when strong writing is deprived of its vigor, George Orwell once took a passage from the Bible and «drained it of its blood». On the left below,

is Orwell's translation, on the right, the verse from Ecclesiastes (King James Version).

Objective consideration
of contemporary phenomena
compels the conclusion that
success or failure in competitive
activities exhibits no tendency to
be commensurable with innate capacity,
but that a considerable element of the
unpredictable must inevitably be taken
into account.

I returned, and saw under the sun,
that the race is not to the swift,
nor
the battle to the strong, neither
yet
bread to the wise, nor yet riches to
men of understanding, nor yet favor
to men of skill; but time and chance
happeneth to them all.

Note: L. Wittgenstein found it necessary to explain that the meaning of a word is determined by the rules for its use. Because the two expressions, «I love you» and «I love ya», are used very differently in ordinary language, they have very different meanings and thus very different social implications.

Your writing will be much more interesting and impressive if you replace vague or overworked words with more precise ones. Some words, especially adjectives, have been used so many times that they no longer carry much meaning. If you describe a friend with words like «nice» or «great», and other common adjectives, you are not saying much. You will be able to communicate more information and you will be more exact if you use «new» adjectives.

TASKS AND EXERCISES

Exercise 1.

Either of the words in parentheses can be used to complete the sentence. However, one word is more exact in meaning than the other. Choose the more exact word and write it on the line provided. You may use a dictionary to help you complete this exercise.

EXAMPLE: An atom is a (little, miniscule) part of the universe.

miniscule

1. Many immigrants fled to America because of (annoying, intolerable) conditions in their own countries. _____
2. The river, resembling a waterfall, (cascaded, fell) over the rocks. _____
3. The subway came to a sudden halt, and the passengers (lurched, moved) forward. _____
4. With great contempt he (snickered, laughed) at their opinions. _____
5. Voters are going to the polls to (choose, elect) a new governor. _____
6. There is something (different, unique) about each person's fingerprints. _____
7. Among the major tourist attractions in this city are the (big, massive) skyscrapers. _____
8. People will be singing the (words, lyrics) to the Beatles' songs for years. _____
9. The skier who broke her hip in two places was in (great, intense) pain. _____
10. If you never read a newspaper or a magazine, you will remain (stupid, uninformed). _____
11. The piano recital was (dull, monotonous) because all the selections sounded alike. _____
12. The rebel troops (took, captured) the city after a siege of one month. _____

13. The members of the fan club are so (crazy, fanatic) about that movie star that they have seen his latest film twenty times.

14. The (author, writer) of that novel has been awarded a Pulitzer Prize.

Exercise 2.

Use precise adjectives in your writing to express your exact meaning.

On the lines following each sentence, write an adjective from the following list that conveys an idea appropriate to the sentence. You will not use all the words in the list. Use the dictionary, if necessary.

diverse feasible abundant

latent oratorical excessive

resolute homogeneous pertinent

1. Ms. Henderson's plan seems to work well.

2. Once Fran sets a goal in life, nothing will stop her from reaching it.

3. Your statement is very much to the point.

4. Anna has talent, but it needs to be developed.

5. All the women in this group are the same age and height, and all have the same interests.

On the lines below, write a sentence using your answers from numbers 1-5 above. In each sentence, give context clues to the word's meaning.

6. _____

7. _____

8. _____

9. _____

10. _____

Exercise 3.

The following sentences contain no adjectives. Rewrite each sentence and wherever possible, add interesting adjectives to modify the nouns and pronouns.

1. Ann donated books for the sale.
2. The programme was narrated by a professor.
3. Which legend have you chosen for your report?
4. Students did the assignment.
5. My friend gave me a kimono.
6. Greeks and Romans worshiped gods.
7. In the winter our house makes noises.

Exercise 4.

Select precise adjectives.

Each of the following sentences contains a vague or overworked adjective, in italics, which should be replaced by a more precise word. Number your paper 1-10. After the proper number, write the more precise adjective from the list preceding the sentences. You will not need all the words in the list.

eccentric	decrepit	devout	tangible
casual	customary	insipid	eligible
titanic	burly	appalling	boisterous
fragrant	sallow	fluent	

1. That rice pudding had a rather *flat* taste.
2. The *old* car drove slowly down the road.
3. The damage done by the hurricane was *shocking*.

4. The *muscular* sailor pushed against the door.
5. Paul is regarded as *odd* because he puts salt on ice cream.
6. When we began to sing and shout our counsellor warned us that we were being too *lively*.
7. With a great effort, Samson tore down the pillars of the Philestine temple.
8. The foreman of the jury said that no *real* evidence of guilt had been produced.
9. No student who is failing one or more subjects is *qualified* for a student council position.
10. The roses were *sweet-smelling*.